

Abraham Ojanperän tie Suomen musiikkielämän huipulle

Abraham Ojanperä laulaa Suomen Kansallisteatterin vihkiäisissä vuonna 1902 Sibeliuksen *Tulen synty* -kantaatin solistiosuutta.

Abraham Ojanperä (1856–1916) oli 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa huomattavin laulupedagogi ja miespuolinen laulutaiteilija Suomessa. Vakituista oopperaa ei ollut, mutta mikäli oratorio- ja oopperaesityksiä järjestettiin, yleensä Ojanperä esitti basso- ja baritoniroolit. Hän oli myös ensimmäisiä levyttäneitä laulajia. Ulkomailla Ojanperä piti vain kaksi pienimuotoista konserttia.

Sivistyneistön tuella opintielle

Abraham Ojanperä syntyi Pohjois-Pohjanmaalla Limingassa 16.9.1856 maalaistalon poikana. Vanhemmat, Tyrnävällä varttunut **Antti Mällinen** ja **Maria Ojanperä**, menestyivät kuitenkin kolmissakymmenissä kuukauden välein lavantautiin. Seuraus oli, että velkaantunut maatila joutui vasaran alle. Aappo oli vajaa kaksivuotias, kun hän jäi isovanhempiensa kasvatettavaksi.

Traagisista lähtökohdistaan huolimatta Abraham Ojanperän elämästä kehkeytyi melkoinen menestystarina. Hänestä tuli ensimmäinen ulkomaisissa konservatorioissa koulutuksen saanut talonpoikaisjuurinen mieslaulaja aikana, jolloin jopa kansakouluun pääsy oli suurta onnenkauppaa.

Selitys löytyy paljolti suomalaisuusliikkeen voittokulusta. Liminka perusti yläkansakoulun etuajassa, ja 15-vuotias Abraham Ojanperä ohjattiin opintielle. Kolmen lukuvuoden kuluttua rovasti **Julius I. Bergh**, tukeaan tosin jo Kajaaniin kanttoriksi siirtynyt opettaja **Kaarlo Kokkonen**, taivutteli kyläläisiltä rahoituksen, laati suosituksen ja lähetti poikkeukselliset laulunlahjat saaneen suojatin pyrkimään Jyväskylän seminaariin. Se oli

oikea paikka, sillä siellä myös musiikinopetus oli tasokasta. Seminaari oli perustettu juuri maaseudun talollisten ja torpparien suomenkielisille jälkeläisille, joilla ei ollut mahdollisuutta käydä oppikoulua.

Abraham Ojanperä valmistui keväällä 1878 kansakoulunopettajaksi kärkejoukossa. Laulusta opettaja **E.A. Hagfors** oli kuitenkin antanut vain tyydyttävän 8, saman kuin kahdelle muullekin. Korkein arvosana olisi käytössä olleessa venäläisessä arvosteluasteikossa ollut 12. Silti Ojanperää pidettiin lahjoiltaan poikkeuksellisena. Kevään arvostelukirjan maininta ”Helsinkiin” oli merkki siitä, että kaunisääninen ja ulkonäkönsäkin puolesta näyttämölle sopiva kansakoulunopettaja oli päätetty ohjata alan jatko-opintoihin.

Käytännön järjestelyt hoiti taiteellisesti suuntautuneiden seminaarilaisten harrastustoiminnan valvojana ja Ojanperän säestäjänä toiminut **Edla Soldan**. Barionia 28 vuotta vanhempi, mutta tähän ilmeisen rakastunut, naisseminaarin suomen ja piirustuksen opettajatar lainasi rahat tuolloin, kuten monesti myöhemminkin. Dresdenin konservatorioon jo edenneelle laulajalle hän vakuuttelikin, että ”kaikista tärkein on sinun parhaasi”. Ojanperä puolestaan maksoi senaatilleen velkoja pari vuosikymmentä. Loppuerä meni kirjeitse taiteilija **Venny Soldan-Brofeldtille**, joka välitti ne ikääntyneelle tädilleen.

Opettajaksi oli saatu senaattori **Leo Mechelinin** sisar, **Emilié Mechelin** ja työn jatkajaksi **Naemi Ingman**. Molemmat olivat ulkomailla opiskelleita sopraanoja. Ensimmäinen mainittu kuului Ruotsalaisessa oopperassa, kun taas jälkimmäinen oli Suomalai-

sen oopperan solisti. Taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneet oopperat kuitenkin lakkautettiin jo vuoden kuluttua siitä, kun Ojanperä asettui Helsinkiin.

Edistymistä keuhuttiin, mutta eteneminen ei silti ollut mutkatonta. Kun Abraham Ojanperä tammikuun lopulla 1881 debytoi Helsingissä, lehdistö vaikenä. Sama toistui keväällä 1882, eikä sattumalta, sillä samanikäisen ruotsinkielisen baritonin, ulkomailla tosin jo opiskelleen ja sittemmin Pietarin Mariinski-teatteriin kiinnitetyn **Hjalmar Freyn** konsertti kyllä huomioitiin. Ainoa lehti, joka kirjoitti Ojanperästä, oli *Morgonbladet*. Kuten yleensä, ääntä sekin kiitteli pehmeän kauniiksi ja sointuisaksi, mutta moitetta tuli aloittelijalle liian vaikeasta ohjelmasta. Kuriositeettina mainittakoon, että laulua opettaneen **Naemi Ingmanin** lisäksi näyttelijätär **Ida Aalberg** tuki lausuntaesityksellään Suomalaisessa Teatterissa tuntuksi käyneen baritonin ensikonserttia. Tätä ennen Ojanperä oli konsertoinut vasta Limingassa, Oulussa, Kuopiossa ja Turussa.

Yhtä nuiva oli Senaatin asenne, kun kyse oli apurahoista jatko-opintoihin ulkomailla. Niin siitäkin huolimatta, että suosittelijana oli arvostettu saksalaissyntyinen musiikin monitoimimies, Helsingin yliopiston laulunopettaja ja Nikolainkirkon urkuri **Richard Faltin**. Apuraha evättiin kolme kertaa.

Edla Soldan oli maksanut palkan **Emilié Mechelinille**, mutta opettajan vaihduttua opiskelu jatkui syksystä 1879 Helsingin suomenkielisen kansakoulun laulunopettajan työn ohessa. Virasta Ojanperä luopui vasta, kun nimitys Helsingin Musiikkiopiston laulunopettajaksi vahvistui.

Dresdenin Kuninkaalliseen Konservatorioon

Tie ulkomaille avautui, kun saksalainen muusikkoparisunta, baritoni **Eugen Hildach** ja hänen mezzosopraanorouvensa **Anna Schubert**, saapui keväällä 1882 Helsinkiin tavanomaiselle konsertointimatalleen. Kun Eugen Hildach lisäksi tunnettiin Saksassa opiskelleiden suomalaislaulajien opettajana, oli luontevaa ottaa puheeksi myös Ojanperän jatko-opinnot. Tietävästi vaikutusvaltaisin puolesta puhuja oli taaskin Richard Faltin.

Saksaaan lähteminen oli suuri näy-

Teksti:
Maija-Liisa Näsänen

tönpaikka opiskelijalle, jonka kielitaito oli olematon ja jolla rahaakin oli vain osaksi lukuvuotta. Alkuun Ojanperä pääsi muiden Dresdenin suomalaisten avulla. Mutta jo muutaman kuukauden näytön perusteella hänet hyväksyttiin Dresdenin konservatorioon, ja miltei saman tien hän sai vapaaoppilaspaikan. Opiskelu monipuolistui, kun oopperauraa tukevia opintoja sisällytettiin aineyhdistelmään. Vapaaehtoisten aineiden skaala ulottui lopulta oopperan ja teatterin näyttämöharjoituksista florettimiekailuun ja yhteis- ja kuorolauluun. Eugen Hildach säilyi kuitenkin koko ajan yksinlaulunopettajana.

Ojanperälle ennustettiin menestystä Euroopan oopperoissa ja konserttisaleissa. Tosin vielä tuossa vaiheessa edellytettiin jatko-opintoja. Ojanperä itse kylläkin valitteli kirjeissä ystävilleen Saksaan sijoittumisen olevan miltei ylivoimaista, mutta informoi silti Suomen lehdistöä, ikään kuin kutsu Berliinin oopperaan olisi tullut. Viitteitä siitä, että hän olisi edes käynyt Berliinin, saati jonkun muun oopperan koelaulussa, tuolloin tai myöhemminkään, ei lähteistä löydy.

Koska ensisijainen tavoite, kiinnitys ulkomaiseen oopperaan, ei näyttänyt tuolloin toteutuvan, Ojanperä palasi Suomeen, vaikka valtion apuraha olisi ollut neljätkin vuotta varten.

Suomen musiikinalan huippuvirkoihin

Abraham Ojanperä nimitettiin syksyllä 1885 Helsingin Musiikkiopiston – Sibelius-Akatemian edeltäjän – ensimmäiseksi vakinaiseksi yksinlaulun opettajaksi. Neuvottelut oli käyty jo kevättalvella, kun hän oli konsertointimatalla kotimaassa. Virallinen päätös tehtiin kuitenkin vasta Musiikkiihdistyksen kokouksessa syyskuussa, kun Ojanperän jo Dresdenissä allekirjoittama sopimus hyväksyttiin.

Selvää oli, että ilman vaikutusvaltaista taustatukea ei paikka hellinnyt. Tuolloin sitä tuli senaattori **Yrjö-Sakari Yrjö-Koskiselta**, joka kuulemma ajoi edes yhtä suomenkielistä kansainväliseen opettajakuntaan. Ruotsinkielisen johtaja **Martin Wegeliuksen** alaiset kun olivat saksalaisia, venäläisiä, tšekkejä ja böömiläisiä. Myös valtion apurahoja Ojanperä sai Dresdenin vuosinaan vasta Yrjö-Koskisen tultua senaattoriksi.

Vuoden 1892 alussa Abraham Ojanperä aloitti – hienoisen skandaalikärlyn saattelemana – myös vasta valmistuneen Johanneskirkon kanttorina. Kun Ojanperä ei kerännyt suurinta väenimäärää, kirkkohera oli ratkaissut vaalin virkaanmillään, seurakuntalaisten mielipiteen vastaisesti. Tietävästi menettelystä oli sovittu urkurin virkaan ensimmäiselle sijalle asetetun **Oskar Merikannon** kanssa, joka tahtoi työparikseen Abraham Ojanperän. Siksi urkurin valinta suoritettiin vasta kanttorin vaalin tuloksen selvittyä.

Hämmennystä herättäneestä alusta huolimatta Abraham Ojanperän ja Oskar Merikannon yhteistyö kesti pari vuosikymmentä. Se oli riittävä aika toteuttaa asetettu tavoite, eli tehdä Johanneskirkosta musiikkikirkko. Vuonna 1898 Ojanperä ja Merikanto aloittivat pääsiäiskonsertit, jotka elävät yhä piinaviikkoon tiiviisti kuuluvana traditiona. Solisteina toimivat pääasiassa kanttori ja urkuri, mutta myös lahjakkaimmat oppilaat tuotiin kartuttamaan esiintymiskokemusta. Samalla heitä kasvatettiin kirkkomusiikin perinteisiin.

Ojanperä sai vielä vuonna 1896 kirkko-veisuun opettajan paikan Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Lisäksi hän opetti Helsingin Kanttori- ja Urkurikoulussa ja piti yksityisoppilaita.

Sydämenasiana suomalainen taidelaulu

Abraham Ojanperän panos oli merkittävä, kun Suomeen vasta 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa luotiin musiikkikulttuuria. Suomen, etenkin suomenkielinen taidelaulu kun oli nostettava miltei nolasta Euroopan vanhojen musiikkimaiden tasolle.

Työ vasta syksyllä 1882 aloittaneessa Helsingin Musiikkiopistossa oli urauurtavaa ja siksi kauaskantoista. Abraham Ojanperä kehitteli äänenmuodostuksen harjoitusten metodeja Suomen kylmiin ilmastollisiin olosuhteisiin sopiviksi. Kolmikymmenvuotisen uransa aikana hän kasvatti monta laulajasukupolvea. Menestyneimpiä oppilaita olivat muun muassa **Maikki Järnefelt**, **Ida Ekman**, **Alma Kuula**, **Annikki Imonen**, **Naëma Friberg**, **Erna Gräsbäck** sekä **Eino Rautavaara**, **Yrjö Somersalmi** jne.

Säveltäjästäkin ainakin **Armas Järnefelt**, **Heikki Klemetti** ja **Armas Maasalo** opiskelivat laulua sivuaineena Ojanperän johdolla. Kun laulunopettaja toimi sävellystä opiskelevien tuotosten ensimmäisenä tulkitsijana, jatkui yhteistyö saumattomana. **Jean Sibelius** jopa loi ensimmäisten teostensa baritoniosat Abraham Ojanperälle.

Pitääkseen yllä ammattitaitoaan Ojanperä teki opintomatkoja muun muassa Dresdeniin, Berliiniin, Lontooseen, Pariisiin, Roomaan ja Madridiin. Kaksi kertaa hän vietti valtion apurahan turvin jopa koko lukuvuoden ulkomailla: 1895–1896 pääasiassa Roomassa ja Milanossa ja 1905–1906 Länsi-Euroopan suurissa musiikkikaupungeissa, Brysselissä, Pariisissa ja Madridissa. Hän perehtyi uusiin pedagogisiin virtauksiin, otti laulutunteja ja tietenkin nautti metropolien monipuolisesta ooppera- ja konserttitarjonnasta. Euroopan musiikkipiireissä Ojanperä oli hyvin tunnettu.

Mikäli mahdollista, Ojanperä lauloi suomeksi. Kysymys oli politiikan teosta musiikin keinoin. Sama ase kävi kielitaistelussa ja sortovuosina. Kun sortovuodet aloittanut helmikuun manifesti tuli julki vuonna 1899, Johanneskirkon pääsiäiskonserttien bravuuriksi vakiintui Oskar Meri-

Ojanperä Lohengrinin *Heinrichina*, 1905.

kannon Urkufantasia, jonka loppuun liitettyä koraalia, Herra siunaa Suomen kansaa, venäläistämisen pelästyttämä kirkkokansa nousi aina spontaanisti kuuntelemaan seisaltaan. *Maamme*-laulua ei kuitenkaan esitetty, ettei Venäjän viranomaisia olisi tietten tahtoen ärsytetty.

Kirkkoteoksiin resurssia oli, mutta ooppera oli satunnaista. Suomessa kun ei ennen vuotta 1911 ollut vakinaista oopperaa. Suomen kansallisteatterin valmistuminen vuonna 1902 vaikutti kuitenkin musiikkikielämäänkin virkistävästi. Vihkiäisissä kuultiin Jean Sibeliuksen *Tulen synty* -kantaatti, jonka solistiosuuden lauloi Abraham Ojanperä. Ja kun tilat saatiin käyttöön, myös oopperaa viriteltiin neljännesvuosisadan jälkeen uudelleen.

Ojanperä oli viisissäkymmenissä, tuon ajan mittasuhteissa laulajana jo ikämies, mutta kolmessa **Armas** ja **Maikki Järnefeltin** sekä **Emmy Achtén** ja **Aino Acktén** organisoimassa **Richard Wagnerin** – lempisäveltäjänsä – oopperassa: 1904 *Tannhäuserin* ja 1905 *Valkyyriassa* sekä *Lohengrinissa*, hän ehti olla mukana. Sen sijaan *Lentävä hollantilainen* esitettiin huhtikuussa 1906, jolloin Ojanperä vietti sapattivuottaan ulkomailla. Valittuja kohtia kaikista edellä mainituista hän oli harjoitellut konservatorion näytteisiin, ja jotkut Wagnerin oopperat olivat tuttuja opiskeluaajoilta Dresdenin ja Bayreuthin produktioina. Kotimaassa kokemus Wagner-laulajana rajoittui kuitenkin vain konsertteihin valittuihin aarioihin. Aikaisemmin ei Suomessa ollut omin voimin esitetty Wagnerin teoksia.

Vielä keväällä 1907 Ojanperä esiintyi **Carl Maria von Weberin** *Taika-ampujassa*. Kansallisesti merkittävämpi oli kuitenkin ensimmäinen suomenkielinen ooppera, Oskar Merikannon *Pohjan neiti*, joka kantaesitettiin juhannuksen tienoossa 1908 Viipurissa, ja siinä Ojanperällä oli Väinämöisen rooli. Kun Pohjan neidiksi oli pestattu rans-

Ojanperä oppilaattensa Naëma Fribergin ja Elli Forssellin seurassa Milanossa 1895.

kalainen **Mally Burjam-Borga**, myös Pariisissa ilmestynyt *Le Théâtre* -lehti esitteli näyttävästi esitystä. Tämän jälkeen Ojanperä ei enää noussut oopperanäyttämölle.

Sen sijaan laajoja, pohjoisesta etelään lotuneita konserttikiertueita Ojanperä jatkoi säästäjänsä Oskar Merikannon kanssa vielä vuosia. Kansanlaulut ja suomalaisten säveltäjien, kuten Jean Sibeliuksen, Armas Järnefeltin, Armas Maasaloon, **Otto Kotilaisen** tai Oskar Merikannon uutuudet vetivät väkeä saleihin. Myös Ojanperän ainoissa ulkomaisissa, Berliinissä 1895 ja Kristianian 1905 konserteissa kiinnostusta herätti juuri suomalainen osio. Ohjelman alku oli kuitenkin aina kansainvälisesti tunnettua.

Helsingissä Abraham Ojanperää kuoli säännöllisesti Johanneksen kirkon ja Helsingin Musiikkiopiston tilaisuuksissa sekä **Robert Kajanuksen** orkesterin konserteissa. Vuosina 1904–1908 hän levytti mieltymyksilleen hyvin tyypillisen lauluvalikoiman. Vuoden 1908 levyssä on myös ”Oi iltatahti” Richard Wagnerin oopperasta *Tannhäuser*.

Kaikki tämä oli merkittävää työtä aikana, jolloin oli vain elävää musiikkia. Syyttä ei **Eino Leino** vakuutellut *Sunnuntai*-lehdessään Ojanperän kuoleman jälkeen, että Suomen laulu ei kuole koskaan.

Perheetön laulaja – värikäs persoona

Ojanperä oli vaikuttava näky Suomen kulttuurielämässä. Hän pukeutui näyttävästi, ja esiintyminen oli miltei koomisuuteen asti teatraalista. Siksi hän oli otollinen pilailun kohde. Muun muassa Aino Ackté kertoo muistelmissaan, kuinka hänen äitinsä, Emmy Achtén laulajapartnerista ja koko perheen läheisestä ystävästä liikkui pitkään tämän kuolemankin jälkeen toistaan ”hullunkurisempia anekdootteja”. Laulajan massiivinen hahmo innoitti myös karikatyyrien piirtäjiä.

Ojanperän tapasi sieltä, missä kulttuuria oli tarjolla. Muun muassa Dresdenissä erään kuukauden saldo oli seitsemän konserttia, yksitoista teatteriesitystä ja ooppera. Suotta ei **Niilo Sala** kovistellut seminaarikaaveriaan, että merkitystä on vain sillä, mitä laulaja on ulkomailla oppinut, ei mitä hän on kuullut ja nähnyt. Mutta silti sama linja jatkui Helsingissä, olipa kysymys musiikista, teatterista, elokuvista tai päivänpolttavista keskusteluista. Talonpoikaistaustansa

syvästi tiedostaen Ojanperä arvioi pohjois-pohjalaisen suorasukaisesti äidinkielenään ruotsia puhuvia kulttuurikotien kasvatteja, jotka diivailivat suomalaisuudellaan. Jean Sibeliusta hän oli ojentanut, ettei tämä ole edes suomalainen. Silti laulaja itsekin viljeli ahkerasti niin ruotsin kuin muiden vieraiden kielten sanoja.

Ojanperän naissuhteet ovat suuri mysteeri. Huumoria tai ei, kun hän oli vastannut: ”Minä sanon että hän kantaa frakkia ja – on siis herra. Morsiameen ei minulla ole varaa ainakaan kymmeneen vuoteen.” Kyse oli henkilöstä, jota hän oli Helsingissä opiskellessaan vatsunut rakkaakseen. Dresdenissä Ojanperä valitteli kirjeitse **Katri Tuorille**, kun ”ei ole rakkautta eikä lempeä”.

Naisystäviä laulajalla oli, mutta perhe jäi perustamatta. Liminkalainen Katri Tuori oli antanut Ojanperälle nuoruudessa rukkaset. Olipa syy mikä tahansa, toisin menetellen olisi Katrilta opiskelu Jyväskylän seminaarissa keskeytynyt. Norjalaisen tehtailija- ja kartanosuvun laulua harrastaneen tyttären, **Aurora Hanneborgin** kanssa taas avioituminen oli esillä pari vuosikymmentä. Päätöksentekoon ei Ojanperästä ollut, ja sitten esteeksi nousivat sairaudet. Siihen mennessä he olivat matkustelleet ja vierailleet puolin ja toisin, Ojanperä Haugrimin kartanossa Norjassa ja Aurora Limingassa ja Helsingissä. Tutustuminen oli tapahtunut Ojanperän kanssa yhtä aikaa Dresdenissä opiskelleen Auroran veljen, Odilon Hanneborgin kautta.

Kolmas nainen, joka on liitetty Ojanperään, on **Selina von Waldenburg**. Toisin kuin tarinat kertovat, hän oli syntyjään englantilainen, Selina Greig, joka oli eroamassa saksalaisesta aatelmiehestään, Eduard von Waldenburgista. Kysymys oli Ojanperää 18 vuotta vanhemmasta, viiden alaikäisen lapsen äidistä, joka jakeli 28-vuotiaalle, laulajana vielä tuntemattomalle suomalaisbaritonille katteettomia lupauksia ”briljantista” urasta Euroopan oopperoissa. Yhteydenpito jatkui pari vuosikymmentä, mutta tapaamisväli oli joskus jopa kahdeksan vuotta.

Berliinissä asuvaa, mutta kesänviettoon Dresdenin-huvilalleen saapuvaa, Selina von Waldenburgia koskevat faktat löytyvät Saksalaisesta aateliskalenterista. Jopa hänestä yleisesti käytetty lempinimi – Gipsie – mainitaan.

Iän karttuessa, kun into matkailuun laantui, Ojanperä alkoi viettää yhä pitempiä aikoja Limingassa, Anna-sisarelta vuonna 1908 velkojen vastikkeeksi saadussa kolmihuoneisessa harmaassa hirsitalossa. Nikkarityylinen Aappola siitä tuli, kun hän teetätti remontin ja rakennutti päätyyn kaksikerroksisen jatkeen, kolmine parvekkeineen.

Lukuisten, osaksi maan kulttuuriväestä koostuvien vieraiden mukaan laulaja oli paitsi värikäs tarinoija myös taitava kokki ja armoton herkkusuu. Hän kasvatti juurekset ja perunan sekä harjoitti tiluksillaan pienimuotoista maanviljelyä. Selvitäkseen loppuaikoina edes arjen rutiineista, Ojanperän oli palkattava Aappolaan apulainen, Janne Put-

konen. Helsingissä hän oli pitänyt koko ajan sekä mies- että naispalvelijoita.

Hieno kotimainen ura päättyy

Arvonimillä ei Abraham Ojanperän uraa kruunattu. Kroonisten sokeri-, munuais- ja sydäntautien heikentämän laulutaiteilijan pitkä ja ansiokas työ Suomen musiikkikulttuurin hyväksi palkittiin kuitenkin vuoden 1913 alusta valtion eläkkeellä.

Työstä ei Ojanperä luopunut, mutta lomia hän pidensi. Kun kunto taas syksyllä 1915 heikkeni, hän sopi sijaisuuksista ja matkusti marraskuussa sairaslomalle Liminkan. Viranhoitoon oli vielä tarkoitus palata, mutta terveys ei sitä sallinut. Abraham Ojanperä kuoli huvilallaan Limingan Aappolassa 26.2.1916.

Kuten oli odotettavissa, maan lehdistö huomioi arvostetun, välistä tosin etenkin uran alkuvaiheessa muutamalta ruotsinkieliseltä kovaakin kritiikkiä saaneen laulutaiteilijan pois menon näyttävästi. Otto Andersson kirjoitti *Tidning för Musik* -lehdessä: ”Abraham Ojanperä tullaan kiitollisuudella muistamaan Suomen musiikinhistoriassa.”

Toisin kuitenkin kävi, ja unohtus on vielä pä ollut niin totaalista, että enää lähinnä klassisen musiikin edustajat tuntevat Ojanperän edes nimestä.

Ojanperän muisto

Musiikko- ja näyttelijäystävät perustivat Helsingin Musiikkiopistolla Ojanperän rahaston. Se oli kunnianosoitus laulajan pitkälle ja monipuoliselle elämäntyölle. Tarkoitus oli, että samalla kun jaettaisiin apurahoja lahjakkaille laulunopiskelijoille määrääjain, pidettäisiin, kuten Musiikkiopiston tuolloinen johtaja **Erkki Melartin** totesi, Abraham Ojanperän muistoa yllä – ”ikuisesti”. Kansallisteatterilla järjestettiin jo huhtikuussa 1916 suuri juhlakonsertti, mutta jostakin syystä aktiivisuus rahaston kartuttamiseksi tyrehtyi siihen. Seuraus oli, että Helsingin Musiikkiopiston ensimmäisen laulunopettajan muisto alkoi hiipua.

Yhtä huono menestys oli Abraham Ojanperän testamentilla. Pääoma myydystä omaisuudesta jäi mitättömäksi, eikä sen sijoittaminenkaan onnistunut. Siksi vain yhtä liminkalaista mieslaulajaa, Viipurin ja Helsingin kanttori- ja urkurikouluissa opiskellutta **Jussi Tuomikoskea** on Ojanperän jälkisaadosta noudattaen voitu kouluttaa.

Jäljellä on laulajan Limingan-koti, Aappola. Miltei saman tien, kun omaisuus oli huutokaupattu, syntyi näet ajatus Ojanperän-museosta. Aappola sekä laulajan Helsingin Unioninkadun vuokra-asunnosta tuotua irtaimistoa ostettiin takaisin. Hankkeen rahoittaja oli Aurora Hanneborg, mutta käytännön järjestelyistä huolehti Ojanperän toinen elämänikäinen naisystävä, Limingassa opettajattarena toiminut Katri Tuori. Aappola avattiin jo vuonna 1917 yleisölle, ja siitä asti se on toiminut Ojanperän elämäntyölle omistettuna museona.

Ojanperän kirjallinen jäämistö ja äänilevyt ovat Limingan kunnanarkistossa. Apteekkarri **Carl Alpo Halleenin** mukaan Oulun läänin kuvernööri **Axel af Enehjelm**, joka kuului laulajan ystäväpiiriin, oli kuitenkin määrännyt hävitettäväksi kaiken sopimattoman, eritoten rakkauskirjeet. Siksi muun muassa Katri Tuorin kirjeistä on jäljellä ainoastaan yksi, sekin sensoreiden pahoin saksimana. Sen sijaan vieraskieliset, kuten muun muassa Aurora Hanneborgin ja Selina von Waldenburgin kirjeet saivat jäädä, koska järjestelijät eivät osanneet niitä lukea.

Lisäksi Suomi-Filmi Oy tuotti vuonna 1948 Lauri Lamminmäen käsikirjoittaman *Ruusu ja kulkuri* -elokuvan, jonka ohjasi **Ilmari Unho**. Se on paljolti fiktiivinen, mutta sitä on tulkittu faktana. Muun muassa romanttinen tarina rouva von Waldenburgin hotellista Dresdenissä sekä hänen kauniista Ojanperään rakastuneesta Kiplie-tyttärestään on nimeä myöten silkkaa fiktiota. Todisteita ei löydy myöskään siitä, että Ojanperälle olisi tarjottu kiinnostusta Kölnin, Frankfurt am Mainin tai muihin Saksan oopperataloihin.

Ruusu ja kulkuri -elokuva oli Suomi-Filmin kunnianosoitus suomalaiskansallisen laulutaiteilijan elämäntyölle, ja sillä jo syntynyt Ojanperä-myytti sinetöitiin.

Abraham Ojanperä – Suomen laulunopetuksen isä

s. 16.9.1856 Liminka
k. 26.2.1916 Liminka

Koulutus

Limingan yläkansakoulu 1871–1874
Jyväskylän seminaari 1874–1878
Lauluopintoja Helsingissä Emilié Mechelinin ja Naemi Ingmanin johdolla 1878–1882
Dresdenin konservatorio 1882–1885
Jatko-opintoja mm. Dresdenissä, Lontoossa, Pariisissa, Roomassa ja Madridissa

Virkoja

Helsingin suomenkielisen kansakoulun laulunopettaja 1879–1885
Helsingin musiikkiopiston ensimmäinen vakainainen yksinlaulunopettaja 1885–1916
Johanneksenkirjon kanttori 1892–1916
Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kirkkoveisuun opettaja 1896–1916
Helsingin Lukkari- ja urkurikoulun opettaja

Oopperat ja muut laulunäytelmät

Fredrik Pacius, Lorelay 1887
George Bizet, Carmen 1889
Ignatz Brüll, Kultaristi 1889
Charles Gounod, Faust 1890
Jean Sibelius, Kullervo-sinfonia 1892
Jean Sibelius, Neito tornissa 1896
Richard Wagner, Tannhäuser 1904
Richard Wagner, Valkyyria 1905
Richard Wagner, Lohengrin 1905

Carl Maria von Weber, Taika-ampuja 1907
Oskar Merikanto, Pohjan neiti 1908

Kirkkoteoksia

Ludvig van Beethoven, 9. sinfonia 1888
Ludvig van Beethoven, Missa solemnis 1893
Hector Berlioz, Faustin tuomio 1894
Hector Berlioz, Romeo ja Julia 1897
Johann Sebastian Bach, H-molli -messu 1901
Giuseppe Verdi, Requiem 1894
Wolfgang Amadeus Mozart, Requiem 1898
Georg Friedrich Händel, Samson 1904

Jean Sibeliuksen sävellysten kantaesityksiä

Laulut: Sydämen aamu, Soidin ja Unelma 1891
Kullervo-sinfonia 1892
Neito tornissa -ooppera 1896
Koskenlaskijan morsiamet -balladi 1897
Tulen synty -kantaatti 1902

Levytyksiä

Säestäjä Oskar Merikanto, piano
1904 Helsinki
Laulajapoika (trad)
Lintuselle (trad)
Turvaton (trad)
Minä olen yksin (trad)
Kevätlinnuille etelässä (Oskar Merikanto)
Miksi laulan (Oskar Merikanto)
Vid slutet av sommaren (Isakson/Ernst Josephson)
1905 Helsinki
Soi vienosti murheeni soitto (Oskar Merikanto)
Aallon kehtolaulu (Armas Järnefelt)
Sotilaspoika (Fredrik Pacius/J.L.Runeberg)
Linjaalirattaat (trad)
Serenadi/Deh vieni alla finestra/Don Giovanni (W. A. Mozart)
Wienan rannalla (trad)
En voi sua unhoittaa poies (trad)
Voi jos ilta joutuisi (trad)
Mun kanneltani kuule (W.A.Mozart)
1906 Helsinki
Tanssin pyörteessä Op. 38:3 (Pjotr Tšaikovski)
Don Juanin serenadi (Pjotr Tšaikovski)
Mä oksalla ylimmällä (G. Linsen/Z. Topelius)
Savolaisten laulu (Karl Collan)
Toivoton rakkaus (trad)
Onneton nuorukainen (trad)
Suomen valta (trad)
Suomalaisen arvo (trad)
Rauha teille/Litanei (Franz Schubert)
Hämäläisten laulu (F. Silchner, E.A. Hagfors)
Vaasan marssi (Karl Collan)
Nuku rauhatoin sydämeini (trad)
Joutsen (F.A.Ehrström/J.L. Runeberg)
1906 Tukholma
Soi vienosti murheeni soitto (Oskar Merikanto)
Hyljätyn valitus (trad)

Suomen laulu (Fredrik Pacius)
Serenadi "Don Giovanni" (W.A. Mozart)
Waeltaja/Der Wanderer (Franz Schubert)
Läksin minä kesäyönä käymään (trad)
Sövnén (Halfdan Kjerulf/Björnstjetne Björnson)
Rauha teille/Litanei (Franz Schubert)
Minä seison korkealla vuorella (trad)
Veiviseren synger (Halfdan Kjerulf/Welhaven)
Drömmen/Unelma (Jean Sibelius)
Suomen salossa/Honkain keskellä (Juhani Ennola/Yrjö-Sakari Yrjö-Koskinen)
Aamulla varhain (trad)
En sjöman älskar havets väg (trad)
Lastu lainehilla (Jean Sibelius/Ilmari Kianto)
1908 Helsinki
Modersmälets sång/Ah ystäväin (Fredrik Pacius)
Musiikille/An die Musik (Franz Schubert)
Laulu ihmisyydelle (Otto Kotilainen) Omistettu Abraham Ojanperälle
Oi iltatähti/Lied an den Abendstern/oopperasta Tannhäuser (Richard Wagner)
Savo (I. Lindblad)

Kirjallisuutta

Maija-Liisa Näsänen: Abraham Ojanperä – laulajan elämä. Faros-kustannus. Turku 2008.

Artikkeleita

Esko Aho: Hyvä sydän, waan pilattu pinta. Laulaja Abraham Ojanperä ei arastellut pukeutua näyttävästi ja kehua itseään. Kaleva 27.1.2008.

Pekka Gronow: Abraham Ojanperä, aikansa kuuluisuus. Hiidenkivi 3/2001.

Maija-Liisa Näsänen: Abraham Ojanperä loi omaa legendaansa. Kaleva 26.2.2006.

Maija-Liisa Näsänen: Ojanperän suhteissa naiseen oli dramatiikkaa. Laulutaitelija hurmasi pehmeydellään, mutta sitoutumiseen rohkeutta ei riittänyt. Kaleva 17.9.2006.

Maija-Liisa Näsänen: Abraham Ojanperän mukana Dresdenissä ja Bayreuthissa. Wagneriaani 27/2006.

Maija-Liisa Näsänen: Abraham Ojanperä Wagner-rooleissa. Oopperaa venäläistämisen varjossa. Wagneriaani 28/2006.

Maija-Liisa Näsänen: Wagnerin aariat Abraham Ojanperän ohjelmiston aatelia. Konsertointia sortovuosien ja suomalaisuusliikkeen ristipaineissa. Wagneriaani 31/2008.

Maija-Liisa Näsänen: Abraham Ojanperän tie Suomen musiikkilämän huipulle. Nuori laulunopiskelija varasti shown tunnetun sopraanon konsertissa Turussa. Turun Sanomat 11.4.2009.

Lähteet

Aikakauden lehdistö ja muu primaarilähdeaineisto Suomen eri arkistoista.
Levytykset Suomen äänitearkisto ry:n luettelosta.
Kuvat Limingan Ojanperän-arkistosta.